

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . . 5 кор
на місяць . . . 170 кор

За границею.

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5^{1/2} год. пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. І. п. Домбровського (Хорунжини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Розпорядок про релігійну терпимість в Росії.

(X) Великдень приніс многим населенням Росії пільгу в справах релігійних. Комітет російських міністрів, котрий займав ся розглядом реформ, яких домагає ся загал російського царства, видав розпорядок, затверджений царем про релігійну терпимість в Росії. Є се перший промінь сонячний свободи, якої можна там сподівати ся після важких поразень нанесених Росії в східно-азійській війні і після страшних зворушень внутрішних, котрі захитали до недавна ще так сильні підвалини російської самовлади і російського чиновництва.

На перший зараз погляд насуває ся мимохіть питанє, длячого як раз справу релігійної терпимости вибрано зпоміж многих в російському царстві так пекучих реформ? Хто хоч троха познакомлений з відносинами урядового російського православія і з відносинами, серед яких там живуть населенці не приналежні до урядової російської церкви, сей легко зрозуміє, длячого як раз тепер видимо такий розпорядок. В розвідці про дві рускі народности зобразив вельми влучно Костомарів вдачу московського народу, котрий не входить в саму суть віри і релігії, а звичайно чіпає ся дрібних, зверхних формальностей (н. пр. чи хрестити ся двома зложеними пальцями, чи трома, чи писати Ісус, чи Ісус ітп.) і при таких формальностях звичайно опирає ся вельми завзято. Отся вдача є причиною релігійних спорів і численних релігійних сект, між котрими деякі доходять до дивоглядностей і виходять часто навіть в суперечність з книгою карних законів. Протягом останних трох столітій ви-

творила ся серед московського населеня безліч всяких сект, так що до т. зв. росколу належить переважна частина населеня глибокої Росії. Очевидно мимо давніших царських указів Петра В. і Катерини II. про релігійну терпимість повиходило опісля чимало розпорядків тайних і явних, котрі обмежили ту свободу релігійну, так що роскольників переслідувано в Росії вельми завзято, карано тяжкими карами, звичайно висилкою на Сибір, до каторжних робіт ітд.

Згаданий в горі розпорядок затверджений царем має отже принести пільги передовсім т. зв. старовірцям, сектантам і тим, котрі задля своїх фанатичних звичаїв входили в суперечність з карними законами. Тим способом має сей розпорядок причинити ся до втихомирення зворушеного населеня в глибокій Росії, хоч признана сим розпорядком терпимість може у виконаню стрітити всякі перепони з боку адміністративних властей, позаяк докладне означене прав і свобод, якими мають користувати ся не приналежні до урядової церкви російської населенці, мають подати окремі закони. Отже хоч далеко ще до повної свободи релігійної, всеж таки можна сей розпорядок вважати важним почином в тім напрямі

Одначе не тільки московське населенє дізнавало всякого переслідуваня задля своїх релігійних поглядів і переконань, але й на Україні під гнетом урядового православія російського витворила ся велика секта штундистів, котрих карано всякими строгими карами навіть ще в останних тижнях, висилано на Сибір ітп. Католицка Церква дізнавала також чимало перепон і насильств, хоч особливо за папи Льва XIII.

і Пія X. російське правительство поробило деякі уступки, признаючи всеж таки ествоване католицкої Церкви в російській державі. Лише уніятів не хотіло російське правительство признавати і приневолювало їх всякими насильствами вертати до урядового православія. Як уложати ся відносини тих, що остали ще вірними церковній унії, про се не згадує наведений в горі розпорядок. Можна однак сподівати ся, що тим розпорядком не буде заспокоєне домаганє всяких горожанських свобод в Росії і що настане час, коли і руско-католицка Церква дійде там до таких прав, якими користує ся в нашій монархії.

Угорське пересиленє.

Вчорашнє засіданє угорського сойму було вельми характеристичне для теперішнього парламентарного положеня в Угорщині. Опозиційна більшість чуючи свою силу, попросту ігнорує голос з противного табору і в часі промов ліберальних бесідників попросту виходить з салі, а знов супротив заступників немадярських народностей виступає з цілою безглядністю мадярського шовінізму.

При дальшій ході адресової дискусії пос. Йосипович (Хорват) зачав свою промову по хорватски. На се зірвала ся буча протестів на лівійці. Мадяри називали се безвстидом, провокацією і т. д., а Хорвати відповідали, що бесідник має право промовляти по хорватски і виконує єго. Так само Йосипович заявляє, що хотів тільки зазначити права хорватської мови в угорськїм соймі і промовляє дальше по угорски. Відтак подємізує бесідник з твердженням попередних бесідників, немов би в р. 1868 тільки зі зглядів

32

ЯРОШЕНКО.

Исторична повість ОСИПА МАКОВЕЯ (нагороджена „Михайловою премією“ 1905 р.)

(Дальше).

IX.

Поведілок минув спокійно: битви не було. Турки не зачіпали, а козаки й Ляхи не мали потреби виходити в поле. За те у вівторок Турки пять разів ішли приступом на козацькі окопи і не здобули їх. Нападали також на польський обоз і впрізвали в однім місци всю польську сторожу, що спала на окопах, як дома. Були би й здобули польський обоз, але яничари так само, як у суботу козаки, кинули ся рабувати і дали час Ляхам опам'ятати ся. Цілий день і козаки і Ляхи на всіх окопах не мали спокою.

Вечером приїхав Ходкевич з Яковом Собіським і Шемберком до Сагайдачного. Сагайдачний казав собі сам перевязати ліве рамя, коли дали знак, що приїхав Ходкевич. Гості увійшли в намет, у котрім було лише кілька лавок, постеля для гетмана, і низкий стіл, з двома восковими свічками на нім. Привитали ся.

— Шож ти, Петре, усе ще возиш ся із своєю рукою? — спитав ся Ходкевич.

— Усе. Не гоїть ся і пухне щораз більше. Я вже й рушити не можу лівою рукою.

— І я не здоров, ледви лажу — нарікав Ходкевич.

Ходкевич був справді хорий: тільки було подивити ся на його бліде, нервовє лице, і всякий пізнав би, що сему чоловікови не на війні би тепер бути, а дома у вигоді.

— Всі хорувємо: і я і ти і єго милость королевич: він через пропасницю і з хати не виходить — говорив далі Ходкевич.

Сагайдачний казав чурі, що перевязав йому руку і зодяг його, вийти і усів собі против своїх гостей.

— Шож там доброго скажете? — спитав ся.

— Діло маю до тебе, Петре, таке: Доходить мене чужка, що твої козаки бунтують ся, хочуть покинути нас.

— Щоб хотіли покинути вас, сего ще я не чув — подумай тільки, що нам і не легко видобути ся звідси — але що нарікають на вас дуже, то я знаю. І правду мають.

— Яку правду? — спитав ся Яков Собіський.

— Через те, що в суботу ви нам не помогли, облога потягне ся, Бог знає доки, і скінчить ся Б. г. знає як. Сеж і дитина розуміє.

— Ми не можемо о річ посподиту в кости грати — відповів Собіський рішучо. — Ніч надходила, а ніч має своє право. Хто зна, як би то ще було скінчило ся.

— Вибачай, пане, от був Шемберк зі мною і Могила і ще дехто з вашого обозу, — нехай же вони самі скажуть, як то воно могло скінчитися, колиб ви ще були надбїгли. Цілий обоз

турецький уже утік. Тільки було захопити ще моїх людей і пірвати з собою, вдарити в ліве крило і ми булиб гнали Турків аж до Прута. Нехай пан Шемберк скаже: він же тут.

— Хвилинка була справді догідна — потвердив Шемберк.

Ходкевич стукнув нервово палицею об землю.

— Я тому не винен — боронив ся він. — Врешті стало ся і не відстане ся. Зложило ся инакше і нам тепер треба знати, на чім ви стоїте?

— А що я? — відповів Сагайдачний лукаво. — Маєш ти своїх дорадників, маю й я своїх. Що скажуть, те й буде.

— Ти бо, Петре, не гни! Скажи мені просто, що у вас поробляє Бородавка?

— А шож би? Їсть, спить, не і плете теревені перед сторожею. Я знаю про се.

— Ти бо, Петре, не бери собі сего так легко. Ми знаємо, що він підсилав людей до Турків...

— Ова! А ми знаємо ще гірше. От ти вчора вислав Вевелліого до Турків і я й не питаю ся: чого й на що. Мені казали, що Вевеллі дбає про те, аби ви нас зрадили.

Впик Сагайдачний Ходкевича добре; той аж затремтів з пересердя, але здержав гівь. Собіський поспішив ся виручити гетмана і сказав гордо:

— Пане гетмане, наш і наш король не зрадить вас, не зломить слова, яке раз дав.

